

Korset och Kronan

Nr 150/2023

Jesus säger: Håll fast vid
det du har så att ingen
kommer och tar din krona
(Upp. 3:11)

Israel och de yttersta tingen (4)

När det gäller synen på Israel i vår tid är det flera olika saker man måste tänka på. Det viktigaste för oss som kristna är givetvis vad Bibeln lär om Israel, både landet och dess folk i Gamla Testamentet och sedan vad som lärs om kyrkan, det andliga Israel i Nya Testamentet och hur detta förhåller sig till judarna som folk och den nutida judiska religionen.

Inom den yttre kristenheten finns det en rad olika uppfattningar om vad som skall ske i den yttersta tiden och hur judarna och landet Israel passar in i detta.

Vidare finns det inom den icke-kristna judendomen olika uppfattningar om den yttersta tiden. En sådan uppfattning är den s.k. sionismen, som närmare kommer att behandlas i denna artikelserie. Men inom det judiska folket finns också andra

Ordet om korset är en
dårskap för dem som går
förlorade, men för oss som
blir frälsta är det en Guds
kraft (1 Kor. 1:18)

Den gode herden
leder sina får (Joh. 10)

uppfattningar, t.ex. bland de s.k. ortodoxa judarna.

I den yttre kristenheten finns tre huvuduppfattningar om den yttersta tiden. Dessa gäller frågan om det s.k. jordiska tusenårsriket (millennium). De som menar att det skall komma ett jordiskt tusenårsrike kallas *millennialister* eller *kiliaster* (av det grekiska *chilia* = tusen). Dessa i sin tur skiljer sig åt i frågan om Kristi återkomst i förhållande till det tusenåriga riket. Vi får då följande tre grupper:

1) pre-millennialister

Dessa tror att Kristus återvänder synligt till jorden *innan* (*pre*) han upprättar ett jordiskt kungarike. Djävulen är bunden under denna tid, men kommer loss i den yttersta slutstriden. Till sist kommer Jesus för andra gången till den yttersta domen.

2) post-millennialister

Dessa tror att det i slutet av denna tidsålder kommer att bli en allt större tid av omvändelser och världsvid väckelse. Under denna tidsperiod regerar Kristus osynligt i tusenårsriket. Sedan kommer Kristus

synligt tillbaka, *efter (post)* denna tid, till slutdomen.

3) a-millennialister

Dessa tror att det inte blir något jordiskt tusenårsrike alls, utan att profetiorna om fridsriket är uppfyllda i och med Kristi ankomst till jorden och att friden det talas om är Guds frid genom tron på Kristus. Under tiden efter Kristi uppståndelse samlas alla troende i den kristna kyrkan, både omvända judar och hedningar. Sedan kommer Kristus tillbaka till den yttersta domen.

I kombination med dessa olika uppfattningar finns det också olika idéer och tankar om hur det judiska folket och landet Israel får plats i de olika systemen. Vanligt inom de kiliastiska uppfattningarna är, att man menar att hela Israel som folk kommer att bli omvänt och spela en ledande roll i tusenårsriket.

Luthers uppfattning

Luther och reformationen höll fast vid att Bibeln *inte* lär något jordiskt tusenårsrike. Luther var medveten om att det visserligen fanns några kyrkofäder som tolkade Uppenbarelseboken i kiliastisk riktning, men han höll inte med dem om detta. Det fanns även utpräglat svärmiska, kiliastiska rörelser på Luthers tid. Reformationen tog starkt avstånd från dem och de fördöms i en artikel (nr 17) i Augsburgska bekännelsen.

Detta var också helt i linje med kyrkofadern Augustinus, historikern Eusebius och många andra i fornkyrkan. Men kyrkohistoriska argument var inte avgörande för Luther, utan endast att *Bibeln själv* inte lär något jordiskt tusenårsrike. Tolkningen att Uppb. 20:6 skulle syfta på ett jordiskt lyckorike strider uppenbart mot Bibelns övriga undervisning om att Kristi rike är ett andligt rike och att djävulen inte är bunden på det sättet att han skulle vara instängd så att

helt andra förhållanden skulle råda under denna tid. Bibeln lär att djävulen blir bunden genom Kristi seger över honom i kraft av Jesu lidande och död i vårt ställe, uppfyllelsen av Guds lag i vårt ställe och Kristi uppståndelse som en fullständig seger över djävulen.

Men denna seger innebär inte att djävulen är bunden så att han inte längre kan förvillia människorna. Segern har skett genom evangelium, så att var och en som tror detta är fri från djävulens makt.

Men enligt anhängarna av kiliasmen (särskilt premillennialisterna) räknar med att tusenårsriket är ett tillstånd där det är mycket lättare att bli omvänt. Där råder också ändrade sociala förhållanden, och även i djur- och växtvärlden har det inträtt en yttre, jordisk frid av dittills okänt slag. Allt detta beror på att man menar att profeternas många profetior om den messianska tiden måste tolkas bokstavligt. Därigenom uppstår många orimligheter, vilka är helt främmande för Bibelns undervisning i övrigt.

Luther hävdade därför, att *om* Uppenbarelseboken skall räknas till de kanoniska skrifterna, vilket inte är säkert, så måste den tolkas i ljuset av de säkra huvudskrifterna. Samma inställning finner vi också hos Martin Chemnitz och ortodoxin i stort.

Kiliasmen inom luthersk pietism

I slutet av ortodoxins tid började kiliastiska idéer komma in på nytt i den lutherska kyrkan, framför allt genom pietismen. Philipp *Spener* (1635-1705) var själv anhängare av en slags *postmillennialism*, och inom den s.k. Württembergpietismen kom *Johan Albrecht Bengel* (1687-1752) att få ett avgörande inflytande genom sin *premillennialistiska* uppfattning. I nästa nummer skall jag ta upp den kände prosten *L.M. Engström*, som var verksam i Dalsland, som exempel på detta slags kiliasm.